

Małgorzata Słonka

50 lat z fotografią

Pierwsze krople, lata 50.

📷 Andrzej Baturó

Od 7 marca w Galerii Bielskiej BWA przypominać sobie będziemy fotografie Andrzeja Batury. Dziś kojarzymy go bardziej jako organizatora – współtwórcę Galerii B&B, Fundacji Centrum Fotografii i Foto Art Festivalu. Także, jako wydawcę albumowych publikacji, nagradzanych w prestiżowych konkursach edytorskich, a niekiedy i autora zamieszczanych w nich zdjęć, głównie pejzażowych. Jednak wielu z nas nadal pamięta, że był znakomitym i uznanym fotoreporterem.

Do Warszawy zawędrował z Olsztyna. Tu osiadła jego rodzina po repatriacji z Wilna, gdzie się urodził (1940). Pracował jako dziennikarz w „Głosie Olsztyńskim”, rozwijając równocześnie swoje zainteresowanie fotografią. W 1962 roku został współzałożycielem Warmińsko-Mazurskiego Towarzystwa Fotograficznego. Wreszcie zajął się tylko tą dziedziną, a w pewnym momencie dostał propozycję pracy ze studenckiego tygodnika „itd” i pojawił się w stolicy. W latach 1970–1979 współpracował również z „Razem”, „Na Przełaj”, „Polityką”. Publikował także zdjęcia na łamach m.in. „Der Spiegel”, „National Geographic”, „Voyage”. Tematy jego zdjęć czy fotoreportaży to np. wojsko, pijaństwo, bimbrownictwo, zabawa w polsku, codzienne życie w PRL-u. Wszyscy myśleli, że fotografuję to, co trzeba, a ja fotografowałem to, czego nie trzeba – mówił w jednym z wywiadów.

Dwukrotnie został Fotoreporterem Roku (1973, 1976). Otrzymał wiele nagród w Konkursach Polskiej Fotografii Prasowej, m.in.: I nagrodę za fotoreportaż Jeszcze

Z fotoreportażu
Dożynki w Brennej, lata 80.

Polska (1973); III nagrodę za zdjęcie Święto Prasy (1974); I nagrodę za fotoreportaż Akcja Bimber i II nagrodę za fotoreportaż Pierwszy dzień (1975); II nagrodę za fotoreportaż Przeprowadzka (1976); tygodnika „Panorama” za fotoreportaż Motocross (1962); tygodnika „Ekran” za fotoreportaż Metamorfôza Mai Komorowskiej i redakcji „Dookoła Świata” za fotoreportaż pt. Matura (1973).

Brał udział w kilkudziesięciu wystawach fotografii prasowej i artystycznej, tak w Polsce, jak i za granicą: J.Jezstiniżczył w wystawach World Press Photo w H...dże (1963, 1968, 1972). Jego autorskie wystawy to m.in.: Skojarzenia (1967 – Olsztyn, Warszawa); Ostro widzieć, (1978 – Gorzów Wielkopolski; 1980 – Wałbrzych); Remanenty (1987 – Bielsko-Biała); Fotografia (1994 – Mâcon, Francja); Między wierszami (2002 – Bielsko-Biała); Zostać żołnierzem (2008 – Groningen, Holandia); Pijana Polska (2009 – Kowno, Litwa).

Na przełomie lat 70. i 80. zaznaczył się w fotografii dokumentalnej nurt określany jako „fotografia socjologiczna”. Krzysztof Jurecki na portalu kultura-niezależna.pl pisał: Mówiąc o reportażu z początku lat 80., kontynuację szlachetnego nurtu o sympozjum i wielkiej wystawie – i w tym kontekście – przebiegała fotografia socjologiczna, zorganizowana przez Andrzeja Baturo w Bielsku-Białej w listopadzie 1980 roku. Pokazano na niej osiem wystaw (...), w tym trzy główne: „Z perspektywy lat 1945–1970”, „Dokumenty czasu. 1979–1980” i „Nowe aspekty fotografii socjologicznej”. (...) Wystawa ta była najważniejszą ekspozycją po wojnie, ukazującą w tak szerokim charakterze fotografię społeczną.

Termin „fotografia socjologiczna” to umowne określenie fotografii o tematyce społecznej, wykonywanej najczę-

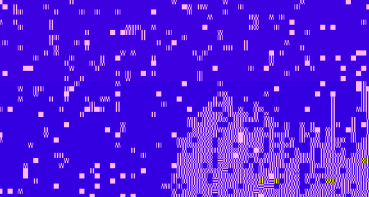
ściej na zamówienie prasy, rzadziej dla reportażu z myślą o wystawach. Jest to typ fotografii rozwijanej od około 1975 roku do początku lat 80., reprezentujący określony pogląd na polską rzeczywistość, pokazujący bez zakłamań i sztampy realia codziennego życia. Jest to tendencja przeciwstawna pozostałościom pro socrealizm, skierowana przeciwko oficjalnej propagandzie państwowej, wyraz postawy twórczej, ale i politycznej, związany z wystąpieniem młodego pokolenia reporterów warszawskich tygodników: „ITD.”, „Razem” i „Perspektywy”. Do najwybitniejszych z nich należą: D. [Bogusław (Józefek)] [Bogusławski]; Andrzej Baturo, A. [Adam] Hayder, Anna Musiałówna, Dorota Bilska, Tomasz Tomaszewski, Krzysztof Paweł. Koniec lat 70. zaznaczył się gwałtownym rozwojem tego typu fotografii. Młodych reporterów nazwano „szkołą ostrego widzenia”.

Wystawę cenzura zamknęła po tygodniu. Drugą jej edycję Baturo zorganizował w 1989 roku, już w zupełnie innych warunkach. W 1981 roku był komisarzem i jednym z autorów wystawy Strajk na Podbeskidziu.

Fotoreporterska praca to z pewnością najbardziej twórczy kierunek w karierze fotografa, który u progu lat 80. zdecydował się opuścić Warszawę i zostać na stałe u stóp Beskidów. Wtedy, gdy, jak mówił w rozmowie z Anną [Bogusławską] na łamach portalu RB365., zaczął się w Polsce okres strajkowy – z jednej strony społeczny, z drugiej straszny zamordyzm ideologiczny. Nie widziałem już dla siebie miejsca w prasie. (...) Ponieważ zawsze lubiłem góry, w 1980 roku objechałem sobie całe południe Polski i zobaczyłem, że Bielsko jest takim optymalnym miejscem do zamieszkania. Przyjechałem, tutaj zamieszkałem.

Małgorzata Słonka

– specjalista ds. wydawniczych ROK w Bielsku-Białej, redaktor naczelna RI

[illegible][illegible][illegible]